

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za po godinu K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i uuzivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para peti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvala tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Već ulazimo u IV. tromjesečje ove godine, a mnogi od gg. predbrojnika duguju nam još za cijelu godinu, šta više ima ih i takovih, koji su zaostali još od prošle godine. S toga ih molimo, da odgovore svojoj dužnosti, da ih ne moramo posebno opominjati. Naš list računa samo na pomoć predbrojnika, i samo po njoj može da se održi, namirujući troškove izdavanja.

Administracija „Hrvatska Rieč“.

Sabor u Zadru.

Sjednica dne 24. rujna 1909.

Predsjednik otvara sjednicu u 11 sati prije podne. Nakon raznih interpelacija i nakon čitanja predloga zastupnika Drinkovića o pošumljivanju Dalmacije, što ga donosimo na drugom mjestu, prelazi se na dnevni red.

1. Prvo čitanje zakonske osnove kojom se stanoviti poslovi mjestnoga redarstva u području pokrajinskog glavnog grada Zadra i okolice povjeravaju jednom vladinom povjereniku. Poslije govora dr. Ziliotta, prelazi osnova na gospodarstveni upravni odbor.

2. Prvo čitanje zakonske osnove o novim disciplinarnim propisima za učiteljska lica, namještena kod javnih pučkih i građanskih škola u Dalmaciji. — Primljeno i prelazi naročitom odboru.

3. Prvo čitanje zakonske osnove, kojom se preinačuju §§ 39 i 40 zemaljskoga zakona od 18. srpnja 1895., kojim su bili preinačeni propisi razdiela IV, zem. zak. od 29. prosinca 1871. (p. z. l. br. 12. god. 1872.) o uređenju javnih pučkih učionica kraljevine Dalmacije (br. 8975. zem. odbora). — Ustupa se školskom odboru.

4. Zamolnica c. k. kot. suda u Budvi, radi dozvole za postupak protiv zastupniku Szentiču. — Ustupa se imunitetnom odboru.

5. Izvještaj zem. odbora o produljenju roka za izbor raspuštenog občinskog zastupstva u Sinju (br. 4663 zem. odbora). — Odboreno.

6. Izvještaj financijskog odbora o konačnim računima za god. 1907 i 1908 mirovinske učiteljske zaklade. — Primljeno.

7. Izvještaj financijskog odbora o konačnim računima za god. 1907. i 1908. zaklade izonomogli vojnici dalmatinski. — Primljeno.

8. Izvještaj financijskog odbora o konačnim računima za god. 1907. i 1908. zaklade za poljodjelske poboljšice kraljevine Dalmacije. —

9. Izvještaj financ. odbora o konačnim računima za god. 1907. i 1908. mirovinske zaklade za občinske činovnike. — Primljeno.

10. Izvještaj financijskog odbora o konačnim računima za god. 1907. i 1908. oskudične zaklade. — Primljeno.

11. Izvještaj financijskog odbora o konačnim računima za god. 1907. i 1908. zemaljske poljodjelske zaklade. — Primljeno.

12. Izvještaj financijskog odbora o konačnim računima za god. 1907 i 1908 zem. školske zaklade. — Primljeno.

13. Izvještaj financijskog odbora o konačnim računima za god. 1907 i 1908 raznih zemaljskih zakladnica. — Primljeno.

14. Izvještaj financijskog odbora o konačnim računima za god. 1907 i 1907 zaklade občinski zajam kraljevine Dalmacije. — Primljeno.

15. Izvještaj financijskog odbora o konačnim računima za god. 1907 i 1908 zemaljske zaklade dalmatinske. — Primljeno.

16. Prvo čitanje zakonske osnove o otpuštenju zgrada sa zdravim i cijenim radničkim stanovinama od prireza k razrednoj i najmnojvoj kućarini i k petpostotnom porezu od prihoda zgrada privremeno oproštenih od poreza. — Ustupa se financijskom odboru.

Dnevni je red tim iscrpljen i sjednica zaključena.

Sjednica 27. rujna 1909.

Nakon prikazanja raznih upita, prelazi se na dnevni red:

1. Izvještaj zemaljskog odbora u ustanovljenju, na uspomenu šestdesetogodišnjice vladanja Njegovog Veličanstva, triju stipendija za uzgoj siromašnih dalmatinskih gluhoonemih. — Primljeno.

2. Prvo čitanje predloga zast. Biankini-a i drugova, te zast. Prodana i drugova, da se na previšnju Povelju, kojom je bio sazvan dalmatinski sabor, odgovori adresom Njegovom Veličanstvu. — Predlog zagovaraju Biankini i Prodani.

3. Izvještaj zemaljskog odbora o povišenju plaće liečniku — sekundaru kod pokr. bolnice u Spljetu Dru. Ivanu Prvanu. — Primljeno.

4. Izvještaj zemaljskog odbora o seoskim blagajnama za štednju i zajmove za godinu 1907. — Primljeno.

5. Izvještaj zemaljskoga odbora o dopustu izplate službovne odredbine od 280 K tehničkom pomoćniku Krsti Bibiču. — Primljeno.

6. Prvo čitanje predloga zast. Biankini-a i drugova o ukinuću uvozne carine na sve vrste žilja. — Primljeno.

7. Prvo čitanje predloga zast. Brajkovića i drugova, da u izvijanju ekonomskog programa za Dalmaciju bude u osobiti obzir uzeta Boka-Kotorska. — Primljeno.

8. Prvo čitanje predloga zast. Lupisa i drugova da se odredi ponovna klasifikacija šuma na otoku Korčuli i poluotoku Pelješcu. — Primljeno.

Dovle je dnevni red iscrpljen do pol 2 sata po podne. Nastavak danas.

Upit zastupnika dr. Dulibića i drugova na c. k. vladu prikazan u saborskoj sjednici dne 24. t. mj.

Pošto još nisu bile izdane potrebite odredbe da se muška građanska škola u Šibeniku pretvori u žensku, kako je bilo već od zamanih vlasti odlučeno; pošto je otvorenje ženske građanske škole neobnožno nužno, e da se ženskom podmlacku prigoda, da steče višu naobrazbu; pošto bi otezanje donio posledicu nenaknadivi gubitak jedne školske godine; čast nam je upitati visoku zemaljsku c. k. vladu: Je li voljna bezodlako odrediti što treba, da se ženska građanska škola u Šibeniku otvori početkom nastajnog oktobra.

Upit zastupnika Dr. M. Drinkovića i drugova na c. k. vr. vladu u saborskoj sjednici dne 27. rujna 1909.

Kad je u prošlom zasiedanju sabor glasovao K 60.000 kao 10% doprinos pokrajinski za utemeljenje glavnice bezkamatnog zajma u svrhu obnove dalmatinskih vinograda i kad je c. k. vlada odlučila sa svoje strane u tu svrhu doprinieti drugih 90%, t. j. 540.000 zavladalo je bilo veselje medju našim izmučenim i ekonomski iscrpljenim tezakom.

Nu sa strane poznavaoa c. k. vlade bilo je odmah opominjanja na oprez, neka bi se ljudi uzdali u svoje, i ako slabe sile, jer da će vlada, kao obično, naš svet vući za nos i tako 'prouzročiti veliku štetu. Govorilo se pače da vlada tih novaca nema, nego da je sve to samo na papiru, bi li se svet polakomito i tako trošio za biljege.

Medjutim c. k. vlada, da ju se ne bi prikorilo, požurila se da utjera u laž one zlobnike, te je još god. 1907 okružnicom 20. 10. br. 42253/V. c. k. namješništva obznanila sva poglavarstva o načinu i uvjetima, uz koje obćine mogu dobiti bezkamatne zajmove za obnovu vinograda filokserom zaraženih. Naravno da su te razne obćine odzvale tom pozivu i pitale su koliko je koja mislila da trebue. Namješništvo je riešavalo pitanja obćina prilično brzo. Poglavarstvo u Šibeniku na pr. tekard pismom 11. siečnja 1909 br. 476 priobćilo je na temelju namješništvene odluke 33/12 1908 br. 60.345/V obćini Šibenskoj, da namješništvo u ovu svrhu namjerava predložiti Ministarstvu poljodjeltva za obćinu Šibensku zajam od samih K 70.000, prem je obćina bila, prama realnim potrebama vinogradara, zatražila zajam od K 200.000.

Malo zatim zemaljski odbor, odlukom 16. ožujka 1909 br. 2423 obznanio je obćine, da je u sjednici kod namješništva dneva 19/12 1908 bila razdijeljena ukupna svota od K 350.000 odredjena je za ovakove bezkamatne zajmove na siedeći način: da je od te odredjeno obćini Šibenskoj K 70.000; vinogradarima obćine biogradske

K 30.000; vinogradarima obćine rabske K 40.000; vinogradarima obćine zlarinske K 40.000; vinogradarima obćine vodičke K 50.000; vinogradarima obćine tješnanske K. 60.000.

Jesu li se sve ove obćine dale ne posao ne znamo, ali poznato nam je, da je obćina šibenska dala se odmah na posao, te je već u prvj polovici travnja o. g. bila gotova sa sakupljenim molbenicama i sa zatraženim raznovrstnim izpravama, tako da se je u sjednici občinskog vieća šibenskog dne 13 travnja o. g. vrhu ovog predmeta pretresalo i zaključilo zatražiti dozvoljeni bezkamatni zajam od K 70.000, koja svota bi u naročitom popisu najpravednije i najduševnije podijeljena medju molitelje.

Te molbe s dotičnim prilozima i zaključkom občinskog vieća prosliedjene su c. k. kotarskom poglavarstvu u Šibeniku občinskim dopisom dneva 28/4 t. g. br. 330, kojim je za narednu godinu suviše zaiskano da se u istu svrhu udiele obćini šibenskoj bezkamatni zajam od K 250.000.

Do danas obćina šibenska nije na to dobila nikakava odgovora. Vinogradari, koji su zajam zamolili, u neprilici su, jer uzdajuć se u tu pomoć, nemogu da se drugom obrate, a medjutim vinograde svoje ne obnavljaju. Na obćinu šibensku dnevno dolaze zanimani s upitima „što je od bekih novaca za vinograde“, a onda kad dobiju odgovor, da još nije stiglo ništa, odu zlovoljni, po čemu je izložena i sama obćina krivnjom vladinom.

Pošto je potreba bezkamatnog zajma naprešno nužna onima, koji su ga zapitali, pošto korist zajma ovakvim neshvaljivim otezanjem postaje nikakova a postupak vlade izrugavanjem, pošto se radi o pitanju koje zasieca u životini interes našeg pučanstva nalazimo da c. k. vladi upravimo siedeći upit:

1) Zašto nije do danas s njezine strane udovoljeno molban vinogradara onih obćina, koje su izpunile sve tražene formalnosti glede molba kao na pr. obćina šibenska?

2. Misli li c. k. vlada preuzeti što treba da tim molbam poslie toliko vremena, napokon bezodlako udovoljeno?

3. Misli li c. k. vlada, ako tim molbam ne može ndovoljiti, nadoknaditi odnosnim vinogradarim prouzročene štete?

Upit zastupnika Dra. Dulibića i drugova na c. k. vladu, u saborskoj sjednici 27. rujna.

Tuskorašnje uzkracenje reciproleta farmaceutičnim naukam i diplomam postignutim na Z a g r e b a č k o m sveučilištu, predstavlja grdnu nepravdu i štetu za pomladak ljekarnika u Dalmaciji i težku uvriedu za sav hrvatski narod. To je već po sebi sblažnjivo, još više pak u doba, kad zastupstvo i narod vapije za potpunim reciprocitetom svih nauka i izpita položenih na Zagrebačkom sveučilištu; u doba raznih vladinih obećanja u pogledu uređenja tog pitanja, u doba aneksije Bosne i Hercegovine, kad bi se moralo očekivati, da će centralna vlada bar u pitanju, čije povoljno riešenje ne zahtjeva novčanin izdataka, postupati nekim obzirom prama našem narodu.

Ali ne. Već da sblazan bude veća, da uvrieda bude teža, a šteta osjetljivija, vlada je profi svakom osjećaju dala retroaktivnu moć spomenutoj odnoznj mjeri, koja uništava tako existenciju i onih, koji su još prije postigli diplomu u Zagrebu, a nisu dobili pravo na samostalno vodjenje ljekarne.

Takav, da ga zovemo pravim imenom, brutalni postupak pobudio je ko što je naravno, obće duboko ogorčenje u zemlji, komu je narodno zastupstvo dalo u više prigoda odriješiti izraza.

Nu svi koraci dosle učinjeni, da se težka nepravda ukloni, izgleda, da su ostali bezuspješni.

Stoga smo dužni upitati c. k. pokrajinsku vladu:

Hoće li predočiti centralnoj vladi duboko ogorčenje pučanstva radi nepravice, uvriede i štete koja je našem narodu nančena, tim, što ne bivaju priznati diplomu farmacistu postignuti na zagrebačkom sveučilištu odredbom, koja čak

imade i retroaktivnu moć; hoće li uložiti sav svoj upliv, da se ta odiozna mjera odmah ukine?

Predlog zastup. Dr. M. Drinkovića i drugova glede pošumljivanja u Dalmaciji, iznesen u saborskoj sjednici 24. t. mj.

Dalmacija ima pokrajinskih zakona i raznih naredaba c. k. namješništva kojima se štite na prilično tegotni način obćešte šume, ali u istinu tih šuma naša pokrajina nema nego u posve nezatnoj mjeri i veoma se malo radi oko sustavnog pošumljivanja njezinog ljutog krša, tako da je goletni krš naših brda jedini epiteton ornanus pokrajine.

Ustied te nestašice na šumam vladaju kad nas veoma nagle promjene podneblja, uz dugotrajne suše izliju se obilne i nagle povudnje, zadnu silni vjetrovi, zemlja biva izprana, odnesena, rijeke i vode zamulle, stvaraju se močvare i postaju leglom boleština. Ustied svega toga zemlja omršavi, postaje pjeskovita, gubi na vrednosti i obradljivoj površini, te nije kako bi trebalo plodovita, a i kad rodi plod je podvržen svakovrstnim elementarnim nepogodam, koje često unište cijelu ljetinu u mnogim predjelima pokrajine.

Svemu ovomu može se kroz nekoliko godina doskočiti sustavnim ošumljivanjem, koje je jedino kadro pribaviti Dalmaciji naravski i trajni pravi gospodarstveni razvitak i napredak.

U sličnim prilikam kao danas Dalmacija, nalazila se pred tridesetak godina Goriška sa Gradiskom, te i Istra, koje uvriedu potrebu, stvorile su poseban zakon za pošumljivanje.

Isti zakon bio bi radi svoje jednostavnosti i lakoće u pošumljivanju od neizrecive koristi našoj Dalmaciji za sva buduća vremena, jer bi ona postala, kao što je i u davnoj prošlosti bila, šumovitom zemljom i tim bogatijom i plodonosnijom za njezino pučanstvo, a i za ostali svet privlačivijom radi stalnosti i blagodatnosti podneblja, koje bi se poslie urogenih šuma razvijalo.

Radi svih spomenutih uzroka podpisani predlažu: Neka Visoki Sabor izvoli prihvatiti siedeći:

Zakon dneva ... o pošumljivanju u kraljevini Dalmaciji.

Na predlog sabora moje kraljevine Dalmacije odredjem siedeće:

§. 1. Izvršenje pošumljivanja u kraljevini Dalmaciji povjerava se posebnom povjerenstvu za pošumljivanje. Isto se sastoji od predsjednika, kojeg imenuje ministar poljodjeltva, od jednog zastupnika svakog pojedinog političkog poglavarstva u Dalmaciji, od pokrajinskog šumarskog nadzornika, od jednog odaslanika zemaljskog odbora, te od 14 pouzdanika od kojih po jednoga odasliju ona obćinska upravitelstva onih obćina, koja se nalaze u području pojedinih kotarskih poglavarstva.

Za predsjednika i druge gore imenovane članove povjerenstva treba imenovati zamjenike, koji će nadomješćati dotičnog člana, kad bi isti bio zapričćen.

Svi članovi povjerenstva opremaju svoj posao bezplatno, nu imaju pravo, izuzev pokrajinskog šumarskog nadzornika i njegovog zamjenika, na naknadu putnih troškova.

§. 2. Povjerenstvo pošumljivanja ima svoje sjedište u Zadru.

Cielo povjerenstvo (§. 1.) saziva se samo onda kada se radi o poslima koji se odnose na cijelu pokrajinu. Radi li se pak o poslima, koji se odnose samo na jedan dio pokrajine ili predjela, to predsjednik ima pozvati uz odaslanika zem. odbora i pokrajinskog šumarskog nadzornika samo one zastupnike političkih poglavarstva i one pouzdanike, koji su iz odnosnog kraja izabrani u povjerenstvo.

§. 3. Povjerenstvo pošumljivanja razpravlja i zaključuje o poslima koji su mu po ovom zakonu povjereni. Za one posle koji se odnose na izvršbu primljenih zaključaka briga se u ime povjerenstva predsjednik u družitvu sa pokrajinskim šumarskim nadzornikom.

Povjerenstvo može valjano zaključivati ako je prisutno uz predsjednika i pokrajinskog

šumarskog nadzornika barem polovica ostalih na dotičnu sjednicu pozvanih članova povjerenstva.

Zaključuje se absolutno većinom glasova prisutnih. Predsjednik glasuje samo pri jednakosti glasova i po tom vriedi kao zaključak ono mnenje, kojem se on pridružuje.

Proti zaključku povjerenstva mogu se zanimane stranke priložiti ministru poljodjelstva i to kroz 4 sedmice od dana, kada im je bio izručen dotični zaključak.

§ 4. Za izvršavanje poslala povjerenstvu po ovom zakonu povjerenih, kao i za pokriće upravnih troškova istog povjerenstva ima se ustanoviti zaklada za pošumljivanje, čija godišnja potrebitina, odobrena od ministra poljodjelstva i zemaljskog odbora, ima se pokrивati potag odnosnog sporazuma iz doprinosaka koji će se sabirati iz ustavno dozvoljenih sredstava toli državnih, koli zemaljskih i iz drugih kakvih doprinosaka.

Ovom zakladom upravlja povjerenstvo pošumljivanja. Nadaje ima se povjerenstvu besplatno pripuštati potrebna stabla za pošumljivanje iz državnih i pokrajinskih razsadnika u Dalmaciji, koliko god ih bude na raspoloženje.

§ 5. Povjerenstvo ima iznaći i ustanoviti one čestice zemljišta šumskih, te pašnjaka i nepodnog tla u pokrajini, čije stalno i sustavno pošumljivanje bilo bi, kadro obustaviti ili umanjiti elementarne ili u obće druge škodljive nepogode krševitog predjela.

Pri ustanovljenju tog zemljišta ima se osobiti obzir uzeti na pošumljivanje vrhunaca brigeova nad visoravnina i strmenitih strana ovih visoravnih kao i zemljište iste opisane vrste uzduž dalmatinskih željezničkih pruga, te se ne smije pošumljivati ona zemljišta na samoj visoravni, koja bi bila prikladna za poljodjeljsku kulturu, u svim onim slučajevima gdje je to moguće bez da se škodi glavnoj svrhi pošumljenja.

Sva zemljišta, koja se u smislu predstojećih ustanova odrede za pošumljenje, treba čim dotične odredbe zadobiju pravnu moć, upisati u posebni katastar, te ih po sliedećim odredbama ovog zakona, u roku kojeg odredi ministar poljodjelstva dogovorom sa zemaljskim odborom, dati pošumliti kao visoku i srednju šumu, pa i unapred obradivati po svojedobnim zakonskim šumskim odredbama.

§ 6. Odje god nije već s početka osnovana sumnja u pogledu strukovnog pošumljenja sa strane vlasnika ili u pogledu šumsko strukovnog uzdržavanja zemljišta sa strane vlasnika ili trećih koji imaju kakva prava na ova zemljišta, tu mora povjerenstvo da uzastojito sporazumiti se sa zanimanim vrhu načina pošumljivanja i vrhu odredaba za osjeguranje daljnje gojitbe, kao također glede uvjeta po kojima će se dotičnicim dieliti besplatno stabljike i novčane pripomoć iz zaklade za pošumljenje.

§ 7. Ako se ne bi prikazalo primjerenim radi spomenutih dvojba da se postupa u smislu §. 6. ili ako se ne bi došlo do sporazuma kao u §. 6., ili se, iz drugih razloga shodnim prikazuje da povjerenstvo nabavi to zemljište u vlasništvo zaklade za pošumljivanja, onda povjerenstvo ima nastojati da kupi to zemljište iz sredstava spomenute zaklade.

Ako je zemljište opterećeno kakovim tuđim pravom koje bi sprječavalo pošumljivanje tada ima povjerenstvo nastojati da ova prava odokupi sredstvom iz zaklade za pošumljivanje, a to najprije putem dobrovoljnog ugovora.

§ 8. U slučajevima kad bi vlasnici ili imajuci koje pravo kršili utanačenja sklopljena na osnovi §. 6. na način koji se oćito protiv svrhi pošumljenja, ili kad se ne bi mogli postići nabava ili odkup u smislu §. 7. tad će povjerenstvo pošumljivanja predložiti namještništvu da provede razvlstbu odnosnih zemljišta i prava na korist zaklade za pošumljenje.

§ 9. Ako namještništvu nadje da je na predstojećim odredbama ovoga zakona osnovan pravoric povjerenstva za pošumljenje da se razvlste zemljišta ili prava trećih, tad će udovoljiti pravoricu i odrediti iznos koji se ima platiti iz zaklade za pošumljivanje, saslušavši dva od njega pozvana vještaka.

Proti toj odluci ostaje slobodno svakom zanimaniku da uložii priziv na ministra poljodjelstva kroz 4 sedmice, računajući od uručenja odluke.

Prizive treba prikazati na namještništvu. §. 10. Svakomu koji nije zadovoljan sa odlukom ministra vrhu iznosa za razvlstbu zemljišta ili prava, slobodno je da kroz trideset dana od uručenja odluke prikaže shodni predlog za sudbeni izvid i utvrđenje odštete onom kotarskom sudu u čijem kotaru leži razvlstano odnosno sa tuđim pravom opterećeno zemljište.

Za izvid i utvrđenje odštete sudskim putem ima se postupati, u koliko ovaj zakon što drugačije ne određuje, na slični način kako je određeno u propisima državnog zakona 18. veljače 1878. br. 30 L. D. Z. glede razvlstbe u svrhu izgradjenja i prometa željeznica.

U ovim slučajevima, kad se stranka pozove na sud, ostaje odgovodjena izvršba razvlstbe sve dok ne svrši sudski postupak i dok ne bude sliedila izplata ili u sud položen iznos u ovom postupku ustanovljen.

§ 11. Globe koje se udaraju po obćem šumarskom zakonu za takve šumske prekršaje koji se zbivaju na zemljištima opisanim u kastru za pošumljivanje u smislu §. 5. također i odštete polag šumskog zakona dosudjene radi šumskih šteta počinjenih na šumskim zemljištima koja su prešla u vlasnost zaklade za pošumljenja, prelaze u vlasnost te zaklade.

§ 12. Ministar poljodjelstva zajedno sa zemaljskim odborom utanačit će poslovni red povjerenstva za pošumljenje, u kojem će biti označene granice u kojima povjerenstvo može u vlastitom djelokrugu zaključivati izdatke iz zaklade za pošumljenje odnosno i slučajeve u kojim će se za takove izdatke morati predhodno zatražiti privola ministra poljodjelstva i zemaljskog odbora; u istom pravilniku bit će utanačeni propisi za upravljanje i obračunavanje zaklade za pošumljenje.

§ 13. Izvršba ovoga zakona povjerenja je mojim ministrim poljodjelstva, nutarnjih poslala, financija i pravde.

Na adresu društva pomorskih kapetana u Trstu.

U Trstu postoji društvo pomorskih kapetana, a svrta je ovom društvu da se zauzme i brani interese pomoraca u obće, a pomorskih kapetana napose. Cilj je plemeniti i svake hvale dostojan, kad bi se ovo društvo, ili bolje uprava ovog društva, a u prvom redu predsjednik i tajnik, držali ovoga, ali na žalost nije tako. Predsjedniku Caledoniju i tajniku Dr. Kozuliću prešnja je politika od interesa društva, te rek' bi, da su se oni uprav nametnuli društvu samo, da mogu u njemu voditi politiku, te prikazati vanjskom svijetu, kako su pomorski naši kapetani skroz talijani, u jednu rieč, da je cela obala iztočna Adrijatska talijanska, koja da jedva čeka, da ju oslobodi iz ruku „barbara“.

Nu gospoda se jako varaju u računu. Ovine društvu pripadaju kapetani svih parobrođa društva: „Lloyda“, „Dalmatie“, „Dubrovačke plovidbe“, „Ungaro-Croata“, „Tripkovića“, „Lušinska plovidba“, „Austro-Amerikana“, „Braća Kozulić i t. d. Na svim ovim parobrodima, izim Lloyda, imal ne su izključivo naši ljudi, te gospoda na upravu društva kapetana, a u prvom redu g. predsjednik Caledoni i tajnik Dr. Kozulić, podpiru se o društvo „Lloyd“, držeći to njihovom nepredobivom kulom oko koje mora da padaju kao snoplje, ili razbijeni valovi, svi pravedni zahtjevi koje pojedini članovi, ili pak više njih podižu proti njihovoj nepravdi, proti njihovoj sili i samovolji.

Ne radi jednog Caledonija, ili jednog Kozulića, već radi obraza naših ljudi danas pišemo ove redke, a to da im stvar donese pred oči i da im kažemo kako bi se prijetnje jednog Kozulića pred odlučnom njihovom voljom razplinule ko kapljice rose pri prvj zraki sunca.

Svojatati kapetane na „Lloydu“ i ostalo osoblje, da su talijani, to je izvrtati činjenice i govoriti protiv istine. Mi smo naučni svakome guditii istinu u lice, te stoga dužnost nam rodoljubna nalaže, da i gosp. Kozuliću, koji se znao onako ljudski ponieti naprama našem narodu, kad su Milaneći došli u Trst, okrstiv nas i braću Slovence u javnom govoru, da smo „Calate dei barbari“, u brk ćemo, da kapetani Lloyda, pa i ostalo osoblje nije talijansko, već pretežno hrvatsko.

Brojke neka govore: Danas na „Lloydu“ imamo:

Kapetana	325
Castnika	176
Mornara	1051
Mali od palube	87
Ložaci (fugista)	700
Mali od makine	53
Ukupno	2392 čovjeka

Suviše imamo: Strojara (machinista) 266
Castnika od makine 56
Kuhara 231
Moli od kuhinje i podvorbe 81
Podvornika (sobara) 748

Ukupno 1382 čovjeka
Dakle ukupno na „Lloydu“ danas imamo na 62 parobroda 3774 čovjeka, što pada prieko na svaki brod po 61 osoba.

Da vidimo čakom kako su ovi ljudi po narodnosti:

Dalmatinaca (Hrvata) ima	2604	dakle	69%
Istrana (Hrv.) potalijan. Hrv.	490	„	13%
Ostalih narodnosti	680	„	18%

Ukupno 3774.

Svravnimo li broj osoblja na Lloydu i podielimo li ga po narodnosti, dolazimo do rezultata, da 85% su Hrvati, a tek 15% druge narodnosti.

Ovo su brojke, ali žalostne brojke. Pred ovako oćitom činjenicom nama pada pero iz ruke, jer ne možemo pojmiti, kako ovo 565 ljudi, tuđe narodnosti, može se nametnuti sili od 3209 Hrvata, a još manje, kako se u upravu izključivo pomorskih kapetana, društvu, koje mal ne izključivo uzdrže naši ljudi, mogu birati u upravu ljudi, koji podržavaju inače dobra čovjeka, ali prevejanog talijanca Caledonia i zakletog dušmanina svega onoga, što je hrvatsko i slovensko iredntu Dr. Kozulića, dajuć mu 5000 K godišnje plate samo zato da nas vriedja i to javno na vs usta usred Trsta, usred bielog dana, da smo mi i naša braća Slovenci barbari, dakle gori nego divljaci, koji da silazimo kao divlje blago s planine.

Gospodo družinari, do malo dana imate skupštinu. Nemojte dopustiti, da vam i dalje zapovieda tuđin. Ne dozvolite da vam neprijatelj vašeg imena, roda i plemena tuće orase na glavi. Nije dosta reći ja sam Hrvat, ja sam Strib, ja sam Slaven, već treba tako i radić. Ne dalje prigode onome koji vas vriedja, da ga vi uzdržite samo zato što vas vriedja. Na vs ponosno gleda cela Dalmacija i posestrima lstra, gleda kršno hrvatsko primorje pod goridn Veleitom, te svi skupa obraćamo svoje oči u Slovenski i Hrvatski Trst, obraćamo oči na vas, da izbacite izrode naroda našega iz uprave, a da postavite one, koji su krv naše krvi, meso našeg mesa. To od vas pitaju, to od vas traže vaša odsutna braća.

Barun Rauch — i brodska imovina obćina.

Malo imade pokrajina, koje bi bila a stanju izkazati više veleposjednika, kao što Hrvatska i Slavonija. Tu imade grofova, baruna, plemića, svi više stranog nego li domaćeg porietla. Hrvatsko Zagorje iliti nazvana po svom romantičnom položaju, hrvatska Švicarska puna je ovakove vlaste, gotovo svaka obćina ih broji po jednog, dva ili tri; naravno svi na dobrim zemljištima.

Svojedobno bijaše lasno do zemljišta doći; bijahu bez cene. Vjekoviti nemiri i ratovi sa Turcima nisu dozvoljavali izradjivanje i eksploatacija tla, nu danas je za njima utakmica.

U novije doba opažahu se medjutim kod neke vlaste preokretri. Radi nevaljane uprave morali su dati imanje u zakup ili izravno prodati. Ovom se prigodom, da ista imanja ne prelaze u tuđe ruke našlo u Hrvatskoj blagovornih ljudi, koji su kapital — ako nije bio progromom — ulagali, imanja nakupili, te bez vlastitih interesa uz povoljne uvjete medju narod parcelirali i naseljavali ih.

Silnu prašinu uzvitala je prije kratkog vremena po novinama viest o prodaji Schaumburg-Lippeovog imanja u Virovici. „Hrvatska Rieč“ ustručavala se donieti o tome potankosti, jer je nazivala u svemu njeku „Panama aferu“ i očekivala prama raznim mnenjijm jezgru stvari, koja u sliedećem postoji:

Schaumburg-Lippeov celokupni posjed u Virovici iznaša 70.000 jutara skupa sa sgradama i u vriednosti od 42 milijuna kruna. Pošto vlasnik nije mogao izvuci iz tog dobara stanoviti dohodak, odlučii ga prodati. Tajna naprama javnosti u toj prodaji je ta, što velik dio tih dobara (30.000 jutara) leži na moćvarnom tlu i u šikari, pa je to bila za vlasnika neprilika. Radi ogromne svote nije se mogao umah naći kupac osim u braće Guttmann (veleindustrijalci u Slavoniji). Ovi pregledaše i proučiše pomno čitavo imanje i ustanoviše, da isto ne vriedi više od 18 milijuna kruna. Toliko, koliko dohodak ukamaćen po 4% predstavlja, toliko su i nudjali. Vlasnik ne htjede pristati, već nadje pretreca u jednom konsorcijumu koje je nudjalo više i komu je na čelu stajao knez Wrede, čovjek bez para, ali voljan zaslužiti provizije. Knez je medjutim zaglibio, pa mu prieti opasnost, da će se na njegovu štetu sklopljeni ugovor razriešiti. Valja ga iz neprilike izbaviti. Sad izbi patriotizam baruna Raucha, da Wredae spasi, da se nadje domaći kupac i da ovo imanje ne prodje u tuđe ruke. Tu je svetlom „banu“ palna sretna misao, da to imanje kupi brodska imovina obćina, koja posjeduje glavnicu od 22 milijuna te da još kojih milijuna od magjarskih banka uzajmi, ne pitajuć, da li je obćina voljna kupiti ovo dobro ili ne, dali ga treba ili ima li razpoloživog novca za to. Dobro bi bilo, kad

bi ovi brodskoj obćini to sveukupno vlastinstvo dali, za koje braća Guttmann 18 milijuna nude, ali konsorcijum neće to celo vlastinstvo prodati, samo jedan dio i to najgorji u moćvarama i brdinama ležeći (30.000 jutara). Dok bi se ovaj dio naturio obćini, ostala bi konsorcijumu cela ekonomija sa najljepšim šumama od 40.000 jutara, tako, da bi za ovo dobro, za koje su braća Guttmann 18 milijuna nudjali, već brodska imovina obćina za najlošiji dio dala — recimo — 10 milijuna, te bi tako konsorcijumu ostalo sve ostalo za ciglih 8 milijuna. Kada bi sada brodska imovina obćina morala dati — kako se kaže — za ostali dio 30 milijuna, onda bi konsorcijum apofitirao 24 milijuna kruna.

To je dakle ovaj kup ili bolje rekuć „coup“ kojeg sam presvietli „ban“ provodja, da usreći brodsku imovnu obćinu.

I toga sliedi, ako ti ova obćina u istinu uzme ovo manje za 42 milijuna, te se zaduže radi toga u Magjara, to će ovi jamačno znati, kako će svoj novac utjerati! Obćina mora osiromašiti, obnaroditi, a nije li to do sad već dovoljno učinjeno?

Tko je n. pr. vidjevao i poznao Slavoniju u prijašnja doba pa danas, koja li razlika! Tu su vam gdjekoja sela od 400 kuća a da ne ima dva do tri prasjedioca unutra. Ne ima tu više šarene narodne nošnje, ni pastirskih frula, veselih pjesama, ne ima gostoljublja. Sve je sivito u crno, sve pod šešikom — sve tuđinji. „Otetlo prokletje!“ I ovi se naseljenici ne nalaze zadovoljniji. Jedan drugog sa nepovjerenjem fusreće, jedva jedan drugog i pozdravlja, kamo li da se družu, a gdje ne ima sloge, ne ima napredka niti narodu ni državi.

Vriedno je spomenuti, da se u pogledu ovakvih škodljivih po narodu operacija ipak jošie nadje rodoljuba, koji to budnim okom prate, te ovakove momente pravodobno u javnost iznašaju.

Političke viesti.

Viesti o razpustu hrvatskog sabora. U političkim krugovima kolaju razne viesti, po kojima bi se imao doskora razpustiti hrvatski sabor i raspisati novi izbori. Sa ovim viestima dovodja se u savez i Rauchov boravak u Budimpešti.

Kossuth se povlači. „Bud. Hirl.“ dobiva iz Beča dopis, u kojem se veli, da su u ondješnjim političkim krugovima posve uvjereni, da vladar ne će primiti ostavku kabineta. Vladar je sklon nekoj osnovi, predloženoj od Wellerle-a i Andrassyja. Ako Kossuth ne može zajačiti, da će ovu osnovu podupirati i njegova stranka, onda mu ne preostaje drugo, — nego da se povuče sa političkog poprišta. Da jedno vrijeme gleda politički razvitak iz prikraja. Kossuthovu osnovi nije vladar sklon, pošto izključuje vojnička pitanja, a vladar traži već za ovu godinu vojničke izdatke i povišicu kontingenta. — „B. H.“ veli, da ove viesti ilustriraju želje austrijskih političara. Čini se, — veli list — da je vladareva želja, da se Kossuth povuče sa političkog polja. — Medjutim Justh i njegovi pristaše snuju baš protivno. Njihova je namjera Kossutha postaviti da na čelu stranke vojuje, a niipošto da se povuče. Što kani neodvisna stranka, vidjet će se tek na prvj sabsorskoj sjednici.

Promjena trojnog saveza. „Vita“ donša, da će Titoni sa Bethmann-Holwegom razpravljati o obnovi trojnog saveza, koji bi se s obzirom na promjene odnošaja na Balkanu imao modificirati.

Kretsko pitanje. Beogradski „Dnevni list“ doznaje, da je Porta zaključila, da kretsko pitanje podastre Konferenciji svih evropskih vlasti, da ga tako konačno rieši.

Diktatorska vlada u Grčkoj. Častnički odbor u Ateni kani još prije sastanka parlamenta postaviti diktatorsku vladu, na čelu koje bi stajao divizion general Kasalis. Ova bi vlada male provesti sve reforme.

Protest maročkog sultana protiv Španjolske predan je svim evropskim vlastima, koje su ipak mišljenja, da se one nemaju mnogo pačati u sadašnje španjolsko-marocke odnošaje.

Ugarska kriza. Ugarska kriza, koja ima svoj začetak već od nastupa grofa Khuena Hedervaryja na stolicu magjarskog ministarskog vieća, opet je buknuła svom žestinom. Ozbiljnost se položaja ne taji ni u vladinim krugovima, a iko pomno prati zadnje događaje, a i pisanje dobro informirane bečke i peštanske štampe, vidjeti će odmah, da se ugarska stavlja pred alternativu: ili ustav ili absolutizam. Ako sadanji magjarski kaponje u koalicii neće spasiti svoj ustav, tada moraju kapitulirati i voditi upravu zemlje bez ikakvih većih koncesija bilo na gospodarskom, bilo na vojničkom polju. Neće li Magjari kapitulirati, onda im se navješta druga Fejervaryeva era. Na što će se Magjari odlučiti, to je teško sada proreći. No poznavajući, kojom

velikom silom zasljepljuju ministarske spoliče o-gromnu većinu magjarskih političara, to bi se moglo predviđjeti konac ove tragikomije, što se zove ugarska kriza. I Kossuth i svi ti „vodje“ naroda već bi davno bili pali na koljena pred „omraženim“ Bečom, ali se pojavila sablast u osobi sadašnjeg predsjednika zastupničke kuće peštanskog sabora Julija pl. Justha. On je pomislio sve njihova račune; on im neda spavati, a oni ga se straše kao prave sablasti i ne znadu, kako da ga se riješe. Sada je Justs absolutni gospodar situacije što on bude htio, to će se bez dvojbe i dogoditi. I čitava zakulista borba vodit će se oko toga, kako bi se dalo Justha zadovoljiti po onoj, „da bude vuk sit i koza ciela“. Ako se za to nadje podesna formula. Ugarska je spoliče... Njihv imena momenta u krizi nema. Još će se sutra sastati ministri na konferenciju, da potpišu molbe za demisiju, s kojima će šef kabineta Dr. Wekerle otpuovati u Beč, da ih preda kralju. Wekerle polazi u nedjelju u Beč te će u ponedjeljak bit primljen u audienciju, u kojoj će predati demisiju. U utorku je sjednica peštanskog sabora. Kako će ta sjednica proći, to se još ne zna, jer se bankovna grupa obvila koprenom tajnstvenosti. Svakako prije sjednice od utorka nema se očekivati novih momenta. Tek poslije te sjednice poduzeti će se sa strane krunice odlučni koraci za razbistrenje položaja u Ugarskoj.

Iz grada i okolice.

Oglas mjestnog školskog vieća. Donosi se do znanja roditeljima i štiniticima djece, da nova školska godina počinje danom 1. listopada 1909. Upisivanje djece biti će dana 28., 29. i 30. rujna od 9 do 12 sati prije podne.

I. U mušku školu u Varošu (kuća P. Škarice) prikazati će se sva djeca koja stanuju nad državnom cestom, koja počinje s kućom Mat Zivkovića na Gradji, pa ravno do vrh Cimatorija a onda kroz ulicu Cimatorija i kuće Mikulandrine pokraj kuće Štipe Rape k jugu na prama kući Goleša, a odavde na željezničku postaju.

II. U mušku školu kod sv. Frane prikazati će se sva muška djeca što stanuju u gradu i Docu i na Plišku u Vruļjama, Dragi, te skup kuća Belamarić, Rapolu i Ilijada.

III. U školu u Crnici prikazati će se sva muška i ženska djeca koja stanuju u Crnici, te skup kuća uzduž starog puta od kuće Zivkovića prama sjeveru.

IV. U žensku školu kod sv. Frane prikazati će se sva ženska djeca što stanuju od Sv. Nikole uz Dobrić kroz široku ulicu do kazališta, a odatle uzduž državne ceste do dućana Ante Karadžole ravno na kuće Vestić-Čičmira prama sjeveru, dakle sva ženska djeca, što stanuju idući ovim putem na desnu stranu.

V. U žensku školu kod Sv. Luce prikazati će se sva ona ženska djeca, što stanuju van medja gori naznačenih za žensku školu kod Sv. Frane iz Varoša i grada, kao što i sva ona ženska djeca, koja stanuju u Docu. — Šibenik, 24. rujna 1900. Od mjestnog školskog vieća predsjednik: Dr. Krstelj.

Čudna neurednost na našoj pošti. U uredu imadu pretinca za sabiranje pošte određene za one, koji za to posebno plaćaju. Barem ovi morali bi imat poštu na vrijeme i sigurno. Ali nije tako. Dodje parobrod, Jdonesne pošte, listonoše već s njom izlaze po gradu, a posljednik pretinca ide da dignu za se poštu, ali je u njem ne nalazi, i kad pita za nju, odgovara mu se naprosto: da n i j e d o š l a. Kako to, drugima da, a onima koji imadu pretinac, kao n. p. „Hrvajska Rieč“ ne. — Molimo malo više reda.

Ribarsko društvo. Neke su novine u pokrajini i van pokrajine javile, da se je u Zadru osnovalo pokrajinsko ribarsko društvo. Po obavještajima, koje smo primili, ova viest nije istinita. Društvo će se osnovati i to incijativom „Zadružnog Saveza“. Gdje će biti sielo nije još utanočeno, ali će to biti nasokoro.

Protrosgo fca. Preksino oko 9 sati u večer na česti izmedj Kistanja i Skradina u u malo da nije zaglavio g. Dr. Vjek. Pini, odvjetnik. Vozio se u kočiji. Kočijaš ustavio, sašao da napoji konje, a u to, dok se on udaljio, zabjeskalo svim zorum. Konji se prenali i poletili. Dr. Pini bio je ostao u kočiji, pa ni e mogao više iz nje, jer konji zagrabili sve u šestnaest. Stećom se odkimio „balancin“ i konji došli s njim sve leleći ravno kući. Dr. Pina, koji je dobio ozleda, ali ne težkih, na kostima i na glavi, doveoše istu noć doma.

Šibenska glazba svirat će u četvrtak dne 30. rujna 1909. za blagdan sv. Jeronima pred kavanom „Dračar“. Program: 1. Triumfalna koračnica: „Dolazak Gladatora“, Jul. Fučik. 2. Overtura: „Zakleti Princ“, A. Hrimaly. 3. Odjek u šumi (kvarteti Cornett, Althoru Euphonium Basso), H. Kling. 4. Velika smjesa iz opere „Carnau“, Georg Bizet. 5. Koncertna koračnica: „Pod ad-

miralskom zastavom“, Jul. Fučik. Početak u 5 i pol sati poslie podne.

Za „Hrvatsku Knjižarnicu u Zadru. U smislu proglaša, tiskan u ovom broju našeg lista, dolazi u petak dne 1. t. mj. u poslu uređenja i podignuća „Hrv. knjižarnice“ u Zadru, odaslanik iste iz Zadra, da sakuplja dionice u iztaknutu svrhu.

Otvor pučkih mjestnih škola sledit će prekosutra (petak) na 1. listopada običajnim svečanim načinom. Kroz ove dneve traje upisivanje nove školske djece.

Odredba o otvoru realke očekuje se od dana na dan. Kako javismo, jučer ili danas ima da sledi imenovanje ravnatelja i jednog profesora sa strane ministarstva nastave. Imenovanje bit će brzojavno priobćeno pokr. škol. vieću, a ovo će opet brzojavno novoimenovanom ravnatelju narediti, da se nadje u Šibeniku i odmah odočne s upisivanjem djece, odnosno s prijamnim ispitima. Pošto će u novu realku ući dosta djece, a izmedj te mnogo ih, što su polazila građjansku školu i pošto će medj tom brojnom djecom biti razlike i duševnog razvitka i dobe, prevladjuje mnjenje, da bi se mješte paralelke, koja će bit po svoj prilici nuždna, zaveo odmah i drugi razred, za koji vojuju toliki opravdani praktični i pedagoški razlozi. Možemo javiti, da će se za ovu stvar živo zauzeti svi pozvani faktori i nastojati da ju ministarstvo nastave odmah odobri, u čemu od srca želimo da sretno uspiju.

K preustroju naše građjanske škole. Uvjeravju nas, da se je u cijelom gradu preugodno dojmila viest, da je naš gradski zastupnik Dr. Dulibić podnio u saboru upit na vladu za toli žudjeno preustroju naše do sad muške građjanske škole u žensku. Poznato nam je, da se za ovu liepu i koristanu stvar zbilja zauzimlje i pokr. škol. vieće, pa je sigurna nada, da će se to preustroju bez odvlačno provesti i da će tim biti udovoljeno jednoj od najvrhjih želja i jednoj od najvećih potreba građjanstva.

Bezkatmatni zajmovi za obnovu vinograda. Upozorujemo zanimanje na upit pravaškog zastupnika Dr. M. Drinkovića podnesen u saboru glede ove stvari. Donosimo ga na drugom mjestu. Iz toga upita uvjedit će zanimanje kako se je sa strane naše občine sve učinilo, ali da je opet krivnja navladi, što naš vinogradar nije još došao do nužnog mu novca za obnovojenje vinograda.

Sastanak obč. činovnika sazvan od naročitog odbora održat će se dne 1. listopada u Spljetu svrhom da poradi za ekonomsko poboljšanje istih sada dok je još sabor na okupu.

Premješten. Glavar mjestne željezničke stanice gosp. Milić premješten je u Polu, kamo odlazi do koji dan.

Izpravak. Nije istinit sadržaj dopisa, koji je pod naslovom „Zlarińska okolica“ a uz podpis „Jedan sa strane“ lbio tiskan u broj 375 „Hrvatske Rieči“ izašlom na 22 rujna 1909, u koliko se odnaša na potpisanaoga i na obćinu zlarinskú.

Nije poimeće istina, da nekakva poznata zlarinska fakinaža po uputi općinskih upravitelja bojkotuje i izvrgava napadajima zlarinske Hrvate.

Nije istina, da nemir proukroju občinski ljudi i načelnik Marin, niti da ovi guraju u demonstracije ženske i dječurliju, kao ni to, da se demonstracije opetuju svake nedjelje a kadkad i u radobni dan.

Nije istina, na občina imade većim dijelom talijanske tiskanice.

Istina je nasuprot, da ni občina ni potpisani nijesu demonstracije proti župniku Meladi izazvali niti iste podražavali, već nasuprot nastojali, da se duhovi umire, što im je i pošlo za rukom.

U Zlarin, 26 rujna 1909.

Sime Marin.
obćinski načelnik.

Pokrajinske viesti.

Hrvati! Zadar, rodno mjesto neumrlóg Zoranića, grad uspomena hrvatskih kraljeva narodne krvi, sielo vlasti hrvatske Dalmacije, otudjen je narodnoj misli, kula je tudjinske ideje. Obmanjeni nekakvom maglovitom slavom krlatog lava, raztrovani nekakvom višom kulturom, potomci kape i opanka postaju ljutim janjčarima, izrodima svoga roda i jezika. Ali pored izrodjenih sinova hrvatskog naroda, imade u Zadru i liepa kita onih, koji za svoj narod živo osjeťaju i koji iz petnih žila nastoje, da u prvom redu sprieče raznarodjivanje svoje braće i da svrate na pravu stazu zalutale. Orijačka je to borba, a dužnost je svakog Hrvata, da zadarske Hrvate u tom plemenitom podvratu podupre. Mi nećemo slediti primjer naših protivnika, nećemo organizirati rulju za ulične tučnjave, nedostojne vieka, u kome živimo, već ćemo se radje ugledati u našu braću Čehe, te prosvjetom i ekonomskim napredkom privesti Zadar u krilo majke Hrvatske. Vodjeni

tom mišlju, već su neki mladi Hrvati stali otvarati u Zadru svoje dućane, a naša je dužnost, da svojim novcem jedino hrvatska poduzeća podupiremo, a ne da s krvavo zasluženim parama tudjinske spekulante podpomažemo. Kao vlastnik „Hrvatske Knjižarnice“ u Zadru, odhio sam i ja istu reorganizovati, kako bi najbolje odgovarala svojoj svrsi. Uvjerem dakle, da je sudjelovanje čim većeg broja osoba najbolje jamstvo za napredak jednog podhvata, namislio sam pretvoriti „Hrvatsku Knjižarnicu“ u dioničko društvo, čije su dionice od 25 kruna, izplatih u pet mjesečnih obroka od 5 kruna, tako da i najsiromašniji Hrvat može sudjelovati u ovom obće narodnom poduzeću, koje će ne samo donosati liepe materijalne koristi svojim dioničarima, već će i mnogo doprinieti osviećivanju naroda. Netom budu pokrivene dionice, sazvat će se skupština dioničara, koja će izabrati odbor od pet lica i to naravski ljudi inteligentnih i energičnih, koji imadu znanja, vremena i volje, da se dušom i telom posvete nadziranju i vođenju ovog čisto narodnog poduzeća, te koji će, uz sudjelovanje vriednih i čestitih činovnika, provesti osnovu reorganizovanja „Hrvatske Knjižarnice“, tako da će ova postati bez samuje jedan od prvih zavoda na slavenskom jugu. Ja se nadam, da će svaki Hrvat i u ovoj prilici vršiti svoju dužnost. Zadar, konce m rujna 1909.

Hubert knez Boreli Vranski.

Iz hrvatskih zemalja.

Sa pčelarskog kongresa u Rumi. Najljudi pčelar zna, da je metilj (moljac) najveći i najopasniji dušman pčelinjeg doma, te ga stoga onako nesmiljeno progone i dave, samo kad ga sčepaju. A hrvatski i srbski pčelari viču na kongres: „Živio Rauch!“ E, valjda se boje uza i potvore veleizdaje! Šteta da se kao iskusni pčelari nisu ugledali u onu malu pčelicu, koja i ako zna da će uginuti kad bočne svog dušmana, ipak oduševljeno napada i bočne svog upropastitelja, sa jedinom utjehom da će mu barem oteći šunjak!

Magjarski naseljenici u Bosni. Magjari namjeravaju u okruže Banjaluke i Prijedora nastaniti 36.000 Magjara. „Srbska Rieč“ obraća se na Čehe i Slovence, da na mjerodavnom mjestu uzastoje, da se zapreči ova invazija, jer će ovi dotepenci, kao obće poznati dušmani svih Slavena, biti uzrok svim mogućim kavgama i svakom zlu. Tako Magjari svuda na gotovo dođu a Slaveni moraju da to mirno podnašaju.

Rauchovo putovanje. Kako se saznaje, troškovi za Rauchova putovanja po Slavoniji ogromni su. U Brodu popilo se samo šampanjca 786 kruna, koje mora da plaća občina. U Požeži je sam slavluk stajao 1000 kruna. (Pa to je i Rauchov program i ideal! Šampanjac i slavluluk!

Poslovi dr. J. Franka. „Hrvatska Sloboda“ pripovieda, kako je u riečkoj bolnici bio namješten Talijan iz Italje neki dr. Sozzi, rodóm iz Catanje — samo da ne bude namješten Hrvat. Medjutim se za tu struku usposbio zet velikog Talijana Grossicha, primariusu iste bolnice, pa je postavio svog zeta na Sozvievo mjesto. Sozzi je tada pošao na Sušak, da izvršuje praksu, ali to neide, dok mu ne bude nostrificirana doktorska diploma. To opet ne ide bez zavjajnosti. Radi toga se obratio na dr. J. Franka, koji mu je pribavio zavjajnost u tvrdj kuli frankovačkoj u Senju, a pribavio mu je i nostrifikaciju i sve to za ciglkih 3200 K!

Zagrebački električni tramvaj. Tramvajsko je društvo već naručilo sve potrebno za električni tramvaj. Zato se u tvornicama već marljivo radi, pak će materijal biti već gotov,

dok se počne gradnja. Zastupnik tramvajskog društva će se doskora upustiti u pregovore sa gradskom obćinom glede vodnih žica na privatnim kućama. Radnje u Zagrebu će započet tek u ožujku 1910., jer će se moći svladati za 3 do 4 mjeseca. I u električnoj centrali spremaju se za davanje potrebne struje. Postaviti će se novi strojevi a dosadnji, koji već daju maksimum, biti će povećani i pojačani. Pošto se je kod gradnje električne centrale već uzeo u obzir na električni tramvaj, ne će biti potrebno nikakovo proširovanje centrale.

Razne viesti.

Madjari svuda jednaki. U Saveznim državama Sjeverne Amerike imade pored ostalih narodnosti i veliki broj izseljenika Rusina što iz Galicije što iz sjever. Ugarske, koji su rimokatoličke vjere ali grčkoga obreda — grčko-katolički. Katolički biskupi latinskoga obreda zajedno s grko-katoličkim biskupima u Galiciji i gornjoj Ugarskoj poradili su u tom, da ovi dobiju svoje svećenike, koji će im obavljati bogoslužje i dieliti sv. sakramente po obredu grčkom, a propoviedati rječ Božju u materinskome jeziku. Episkop svih Rusina Ortinski nije bio u volji Madjara pošto nije dopuštao da mu „Pešta“ daje upute i da se protuzakonito uvlači magjarski jezik u liturgiju i koji hoće, da njegovi svećenici pudu u prvom redu pravi službenici Božiji i patriote bilo ukrajinski bilo madjarski u slobodnoj Americi. Sada Madjari rade u Rimu na tome, da Rusini iz Ugarske u Americi dobiju jednog Madjara za biskupa za grčko-katolike iz Ugarske.

Kralj Petar putuje u inozemstvo. Javlja ju iz Beograda, da će još ove jeseni srbski kralj Petar sa ministrom izvanjskih posala Milovanovićem odputovati u Petrograd, London, Pariz, Rim i Carigrad.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)

Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drežga.

Prva parna tvornica za bojadisanje, pranje i kemičko čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA

Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao: obična, urešna, za šetnju, kazalište i plesove. Osim toga zastore, prostirače, rukavice od kože itd., razumije se sve u cijelini a boja se čisti pomoću stropa

„UNIVERSAL“

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:

JULIO RAGANZINI

1. IX. Glavna ulica.

Školske knjige i sve druge školske potrebštine za učelnike realke i pučkih škola prodaje Antun Ciulić. ♦

Šibenik ♦ Glavna ulica. ♦

Veliko skladište gotovih odjela za gospodu

Saisona 1909-1910

✳ Pio Terzanović ✳ Šibenik ✳

Javljam štovanomu gradjanstvu, da mi je ovih dana pripjela od jedne glasovite krojačnice velika količina gotovih odjela i kaputa za gospodu. Ova se odjela osobito odlikuju radi izvanredno elegantna kroja i umjerenosti cijena, tako da sam u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.

Preporučujuć se bilježim se veleštovanjem

18. IX. — 18. III.

Pio Terzanović.

Ciena vrlo nizakji

Najzadnja moda!

Hrvatska Vjeresijska Banka - Podružnica - Šibenik.

Bankovni odjel - - -

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček-prometu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednina. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Dionička glavnica - - -

- - - - K 1,000.000

Pričuvna zaklada i pritičci K 150.000.

◆ CENTRALKA DUBROVNIK - - -
Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Mjenjačnica - - -

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje protiv gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

Zalagaonica - - -

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

62-52

Svoj k svome!

Hrvatska knjižarnica

◆ ◆ u Zadru. ◆ ◆

Velika zaliha

školskih knjiga, pisaaeg i risaaeg pribora te inih školskih potrebština

uz najniže cene.

Izvanjske naručbe obavljaju se brzo i tačno.

4-5 Preprodavačima znatan popust.

Prodavaju se

3 razne kočije

Za potanje obavijest obratiti se valja na

gosp. V. Macale, Šibenik.

2-5

CEMENT

tvornice Portlandcementa iz Splita, dobiva se kod mene i to uz cene za 100 kg. franko obala Šibenik.

Za količice sastojće se od 3 do 5 vagona po K 3-90.

Za količice sastojće se od pol do 3 vagona po K 4-—

Na male količice po K 4-50, franko magazin.

Prazne vreće moraju se kroz rok od 30 dana franko nazad povratiti, inače račun 50 filira po komadu.

Jamčće za tačnu i brzu poslugu bilježim se sa osobitim štovanjem

Sime Tarle, trgovac.

Hrvatska tiskara traži jednu djevojčicu

za savijanje papira.

Mjesto je stalno, a zarada dobra.

Dotična mora znati čitati i pisati.

Najboljom

trajnošću odlikuju se četvorine za peći glasovite tvornice Mitscherling u Saskoj, jer nadmašuju sasvim svaku drugu vrst opeka i jer su najradje traženi od svih pekara pod imenom:

„Četvorine Chamotte“

po K 110 komad s protegama 28/28 1/2 cm. Ove četvorine podavaju kruhu i dvopeku redovitu vrućinu, te ga ni najmanje ne prigore; uslov, s kojega su najbolje peći na glasu. — Ne pacuju ni pri najaglijem grijanju ili ohlađenju. — Traju po prilici tri godine makar uz neprestajnu radnju.

Izključivo skladište za Dalmaciju: 21-25

Tvrđka Faust Juchiostrri — Šibenik.

STECKENPFERD --

od Ilijianova mlička SAPUN

najblaži sapun za kožu koja i proti sunčanim pjegama.

Dobiva se svugdje.

28-40

NIUSOL

pripravljen od BERGMANNA I DR. U TEČENU O.J.E. jest i ostaje kao i do sada najbolje od svih modernih sredstava za

bojadisanje kose

i dobiva se za plavu, kestenjastu i crnu boju uz cenu od K 2-50 po flaši.

Prodaje se kod: 17-20

Vinka Vučića, Drogarija -- Šibenik.

Hrvatska tiskara traži jednog dobrog knjigovežu.

Ustupiti može odmah.

Loze navrnute

svakovrstne liepe prve vrsti dalmatinske na podlozi Aramon × Rup. G. I., Rip. × Rup. 3309 i Rup. Monticola. Ove vrsti žilavice i reznicke Rip. × Berlandieri-Teleti.

Čisti sortimenti mogu se dobiti kod:

Fordić i drug

Trtica-Lozar Komen (Primorsko).

1 Centik se šalje na zahtjev franko.

HRVATSKA TISKARA DR. KRSTELJ I DRUG

Skladište tiskarica za ŠIBENIK (DALMACIJA). Papira: Moderno uređena knjigovežnica.

P. n.

Hrvatska tiskara u Šibeniku namjerava izdati za tekuću godinu 1910.

ZIDNI KALENDAR

koji će biti veličine 50×70 cm., a biti će izrađen na liepoj i gladkoj hartiji i u više boja.

Sredinu kalendara zauzeti će kalendarski dio, a ostalo prazno mjesto ustupiti će pojednim poluzecima za oglašavanje.

Pošto će se kalendar štampati u više hiljada primjeraka, a razaslati kao reklamu u sve krajeve naše monarhije, držimo, da će ovo za svakoga biti vrlo zgodna prilika kojom bi svoj proizvod preporučiti mogao.

Za oglas, koji zauzima prostor od 4×7 cm., plaća se 4 K, za 4×10 6 K, za 6×12 10 K, a za prostor od 8×14 12 K.

Sve upite i naručbe valja slati samo pismeno na dolepodpisani tiskaru. Oglasi se primaju najdulje do 1. studenoga o. g.

S poštovanjem

HRVATSKA TISKARA (Dr. Krstelj i drug).

Tiskovi za groždje Tiskovi za voće

popravljeni sa dvostrukim tlakom za ručno tjeranje te sa prstenastim i kračunastim zaporom.

Gnječila i runila za groždje

Gnječila za voće

najnovije, trajne i izvrsne konstrukcije, kao takodjer mašine za priredjivanje krme, sječkalice, sječkalice za repu, mlinovi za krupicu (gronjanje), parila za krmu, vitla, medjuumetci

iz tvornice gospodarskih strojeva i ljevaonice željeza:

Franz Eisenschimmel et Comp., Raudnitz a. E.

Trgovačka centrala

FRANZ MELICHER, RUDOLF BÄCHER
BEČ, III/2, Löwengasse 37.

Obsirni katalogi šalju se badava i franko. — Traže se solidni zastupnici i preprodavaoci. Kod kupovanja valja se čuvati od patvorina.

8-9

I. hrv. tvornica voštanih sveća Vlad. Kulića u Šibeniku.